

ПЕРИОДИЗАЦИЈА ЕПОХЕ РОМАНТИЗМА У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ

У огледу су размотрени различити поступци периодизације епохе романтизма у српској књижевности. Указано је на доминацију филолошког концепта периодизације нове српске књижевности (Стојан Новаковић, Јован Грчић, Андра Гавриловић и слично), све до појаве књижевноисторијске периодизације Јована Скерлића, а за њим и каснијих периодизација: Миодрага Поповића, Драгише Живковића и Јована Деретића. Указано је на два периодизацијска критеријума: књижевноисторијски и стилско-формацијски, као и на три основна значења појма романтизма, као „естетичке категорије” која се заснива на проучавању односа умјетничког дјела према емоцијама, као историјски неомеђеног стваралачког „метода” који је присутан у умјетности од античких времена до данас, те као доминантне „стилске формације” из средине 19. вијека, која се манифестовала као поетички сродан „књижевни период/епоха/раздобље” романтизма.

Кључне ријечи: српска књижевност, епоха романтизма, периодизација, књижевноисторијски приступ, стилско-формацијски приступ

1.0. Појам „романтизма” у науци о књижевности, (према француском ‘*le romantisme*’) или „романтике” (према немачком ‘*die Romantik*’), можемо посматрати кроз три основна значења: као „естетичку категорију” која се заснива на проучавању односа умјетничког дјела према емоцијама, као историјски неомеђен стваралачки „метод” који је присутан у умјетности од античких времена до данас, те као доминантну „стилску формацију” из средине 19. вијека, која се манифестовала као поетички сродан „књижевни период/епоха/раздобље” романтизма. Сродност и повремена напоредна употреба појмова „романтизам” и „романтика”, те придјева „романтичарски” и „романтични”, у науци о књижевности су и разликовно обиљежени, тако да се појам „романтизма” више односио на науку о књижевности и умјетности, а појам „романтике” носио је и значајне изванкњижевне конотације (FLAKER 1986: 105). Та поетичка сродност периода/епохе/раз-

¹ goran.maksimovic@filfak.ni.ac.rs

добља романтизма у европским књижевностима огледала се у бројним чиниоцима: доминација лирског начела, специфична примјена романтичарског пејсажа, романтичарска метафоричност, музикалност стихова, хиперболизација и фантастика, немотивисаност догађаја, фрагментарност структура, хибридна књижевних врста, романтичарски појам бесконачног, романтичарска иронија, свемоћ пјесника, обоготворење имагинације, романтичарска философија природе, романтичарски историзам (FLAKER 1986: 105-129). Епоха романтизам у српској књижевности, поред свих наведених поетичких чинилаца карактеристичних за европске књижевности с краја 18. и из почетних деценија 19. вијека, била је обиљежена и неким посебним типолошким особинама: конституисање књижевног језика, народна књижевност као основа умјетничке књижевности, снажно историјско осјећање и оживљавање националне прошлости, анахронична мјешавина стилских праваца и асимиловање предромантичарских и постромантичарских стилских црта европске књижевности, условност периодизацијских одређења и омеђавања епохе романтизма, иновативност књижевних жанрова (ЖИВКОВИЋ 1982/1: 161-172).

1.1.Прву цјеловиту периодизацију периода/епохе/раздобља романтизма у српској књижевности и први помен термина „романтизам” урадио је Јован Скерлић у расправи „Подела нове српске књижевности на периоде” која је први пут изложена 10. децембра 1910. године као предавање у Друштву за српски језик и књижевност, а потом је објављена 1911. године у *Просветном гласнику*.

Скерлићева расправа заснована је на прегледу дотадашњих најважнијих историја и прегледа српске (и хрватске) књижевности (од Ватрослава Јагића до Стојана Новановића, Ђуре Шурмина, Јована Грчића, Андре Гавриловића и Павла Поповића), као и тврдњи да су све дотадашње периодизације нове српске књижевности биле успостављене „на основу филолошких борби, или ради излагања историје појединих књижевних родова” (СКЕРЛИЋ 1964: 42). Скерлић наведене критеријуме сматра за недовољне и наглашава да је „најбољи начин да се среде књижевни појави и да се групишу књижевни радници” онај у коме се истичу „главне идеје једног времена” и у коме се наглашава оно што је писцима више или мање заједничко: „*Закон ритмичности* у књижевној историји од пресуднога је значаја: књижевност у својој целини клати с екао клатно шеталице од лева на десно и од десна на лево, од периода у којима влада разум до периода у којима влада осећање, и обратно”. При томе, Скерлић наглашава да упркос томе што је нова српска књижевност млада и још неразвијена у њој се могу уочити и „обележити одређени интелектуални и књижевни правци, са свима преливима и прелазима” (СКЕРЛИЋ 1964: 45).

На основу тога, Скерлић је нову српску књижевност, од почетка 18. вијека, представио и подијелио кроз пет раздобља: Рационализам (од почетка 18. века па до почетка 19. века); Од рационализма ка романтизму (од почетка 19. века па до четрдесетих година 19. века); Романтизам (од почетка четрдесетих до почетка седамдесетих година); Реализам (од почетка седамдесетих година до почетка 20. века); Најновија књижевност (од почетка 20. века). Несумњиво је да понуђена Скерлићева периодизација и данас има научну актуелност и да је изграђена на „тада модерним концепцијама о природи књижевног уметничког дела и о функцији књижевности у друштвеном и националном животу једног народа” (ЖИВКОВИЋ 1970: 362).

1.2. Овом приликом ћемо се укратко осврнути на филолошку концепцију периодизације „новије књижевности” коју је понудио Стојан Новаковић у *Историји српске књижевности* (1867, 1871), зато што је на добар начин указала на значај народног језика и народне књижевности „за настајање и развијање наше националне уметничке књижевности” (ЖИВКОВИЋ 1970: 354), као и на чињеницу да је користила одређене граничне године које ће касније бити присутне у периодизацијама епохе романтизма. Новаковић период 18. и 19. вијека у српској књижевности овако периодизацијски сегментира: „Први покрети. Приправа и буђење. Доситије, његови следбеници и противници; школски и црквени правац” (за период 1723-1814); „Народни језик задобија своја права у књижевности” (за период 1814-1848); „Погледи на правац и напредак књижевне радње после 1848.” (НОВАКОВИЋ 1871: 172-2018; 220-276; 277-294).

2.0. Када је ријеч о епоси/раздобљу/периоду романтизма у српској књижевности, уочљиво је да Скерлићева периодизација ову епоху српске књижевности, сагледава из двије равни. Прву раван чини прелазно доба „од рационализма ка романтизму” и захвата раздобље прве половине 19. вијека, а другу раван чини сама епоха „романтизма” која захвата раздобље од четрдесетих до седамдесетих година 19. вијека. Из наведене периодизације у расправи „Подела нове српске књижевности на периоде” видимо да Скерлић није инсистирао на строгим временским границама, али је и каснијој *Историји нове српске књижевности* (1914), био много конкретнији и нагласио да овај први период, чија је главна одлика „прелазност”, иде „отприлике од 1810. до пред 1848. годину” (СКЕРЛИЋ 1967: 140). У складу с тим и раздобље романтизма Скерлић је прецизно временски одредио, па је као почетну узео 1848. годину, а као завршну означио је 1870. годину коју је видио као почетак епохе реализма (СКЕРЛИЋ 1967: 213. и 358). Као

почетну godinu прелазног раздобља 1810. Скерлић је узео између осталог и зато што се тада практично окончава дјелатност Доситеја Обрадовића, који је као што знамо преминуо почетком 1811. године, а као завршну годину 1848. узео је из историјских разлога због великих револуционарних гигања на простору Европе и Јужне Угарске, гдје је био настањен и српски народ, која су имала велики утоицај и на књижевни и културни живот. Као завршна година епохе романтизма, узета је 1870. година зато што је тада објављен програмски чланак Светозара Марковића „Реалност у поезији” којим су успостављена начела реалистичке поетике у српској књижевности. Као што знамо, наведеном тексту претходила је двије године раније објављена расправа „Певање и мишљење” (1868), у којој је Марковић оштро критиковао романтичку поезију: „Наша сувремена поезија – то је смеса од љубавних изјава, фантастичних сцена, празних фраза и смешних будалаштина” (МАРКОВИЋ 1987: 55).

Скерлић је у потпуности био свјестан условности наведених периодизацијских граница, тако да је имао увиде у то да су поједина значајна дјела епохе романтизма настајала и у „прелазном раздобљу” до 1848. године, као и после 1870. године, када је номинално доминирала епоха реализма у српској књижевности. Мислимо на Сарајлијину лирику, на Вукова и Његошева дјела, на поезију Васе Живковића, Јована Суботића и Милице Стојадиновић Српкиње. Истичемо и чињеницу да су поједина истакнута Радичевићева дјела, као *Туга и опомена* (1844–45) и *Бачки растанак* (1844), такође написана и објављена у тим „прелазним годинама”. Исто тако, мислимо на Јакшићеве и Змајеве пјесме, на пјесме Лазе Костића и слично које су настајале после 1870. године. На примјер, Јакшићеве *Песме* објављене су 1873. године, истакнута родољубива пјесма *Отаџбина* 1875. године. Змајеви *Светли гробови* објављени су 1879. године, *Булићи увеоци* 1882. године, а *Снохванице* 1895. године. Костићеве прве пјесничке збирке *Песме I-II* објављене су 1873–74. године, а драма *Пера Сегединац* 1882. године. Шта тек рећи за чињеницу да је *Santa Maria della Salute* објављена тек 1909. године. Поред свега тога, Скерлић је у оквиру епохе романтизма урадио портрете деветнаест писаца. Почео је са Вуком Стефановићем Караџићем, а затим је урадио портрете Николе Томазеа, Бранка Радичевића, Богобоја Атанацковића, Јоксима Новића Оточанина, Јована Сундечића, Јована Илића, Змај Јована Јовановића, Ђуре Јакшића, Лазе Костића, Стевана Владислава Каћанског, Стјепана Митрова Љубише, Милана Ђ. Милићевића, Милорада Поповића Шапчанина; све до текстова о Јовану Грчићу Миленку, Чедомиљу Мијатовићу, Павлу Марковићу Адамову, Кости Трифковићу и Кости Руварцу.

2.1. Дуже од пола стољећа иза Скерлићеве, нову периодизацију епохе романтизма у српској књижевности урадио је Миодраг Поповић у *Ис-*

торији српске књижевности – Романтизам, која је у три књиге била објављена у интервалу од 1968. до 1972. године, а затим је у различитим издањима имала поновљена издања, међу којима посебно издвајамо издање у двије књиге из 1985. године. Поповићева периодизација епохе романтизма у српској књижевности суштински је веома блиска Скерлићевој периодизацији, али је њено тежиште стављено на књижевноисторијски и културноисторијски приступ, тако да читаву епоху романтизма Поповић сагледава кроз два доба: „патријархално-херојско” и „грађанско”. Патријархално-херојско доба у културолошком смислу почива на мијешању славеносербске књижевне традиције са усменим народним стваралаштвом, а историјски је утемељено на устаничкој хероизи, јер је „устанак од 1804-1815. био пресудан догађај у новијој српској историји” (ПОПОВИЋ 1985/1: 8).

Поповић није директно указивао на строге временске границе приликом периодизације епохе романтизма, али је јасно да је „патријархално-херојско доба” српског романтизма блиско Скерлићевом прелазном раздобљу „од рационализма ка романтизму” и да доминантно захвата раздобље прве половине 19. вијека. У оквиру „патријархално-херојског доба” српског романтизма Поповић је урадио портрете четворице писца: Вука Стефановића Караџића, Проте Матеје Ненадовића, Сима Милутиновића Сарајлије и Петра Петровића Његоша.

„Грађанско доба” српског романтизма, Поповић доводи у везу са српском „грађанском” традицијом 18. и прве половине 19. вијека која је била утемељена међу угарским Србима, као и са сентименталистичким, предромантичарским и класицистичким стилским формацијама које су биле доминантне у српској књижевности друге половине 18. и прве половине 19. вијека. У историјском смислу „грађанско доба” српског романтизма повезано је са револуционарним догађајима у Европи 1848-49. године, са побуном Срба у Аустрији и оснивањем Српског војводства на Народном сабору у Сремским Карловцима 1848. године, а касније и са пресељењем Матице српске из Пеште у Нови Сад 1864. године, те посебно са оснивањем покрета Уједињена омладина српска 1866. године у Новом Саду. У књижевноисторијском, као и стилско-поетичком смислу, „грађанско доба” српског романтизма, Поповић доводи у нераскидиву везу са Радичевићевим пјесништвом: „Песничко-језичка и ритмичко-метричка основа романтизма као стилске формације, у којој и у прози и у поезији доминира лирски тон, биће она коју је Радичевић остварио још четрдесетих година 19. века” (ПОПОВИЋ 1985/2: 61). Поповић, међутим, указује и на чињеницу да „изворе новог песничког стила” можемо тражити и код пјесника „патријархално-херојског смера”, као што су били Сарајлија и Његош, што јасно указује на чињеницу да су два наве-

дена раздобља/типа српског романтизма подједнако заснована на „очигледним сличностима” и „извесним разликама”.

Руковођен таквим истраживачким начелима, Поповић је у оквиру „грађанског доба” српског романтизма урадио портрете бројних писаца, који су стварали све од четрдесетих година па до краја 19. вијека: Васа Живковић, Јован Суботић, Богобој Атанацковић, Бранко Радичевић, Јован Илић, Јован Ристић, Љубомир Ненадовић, Ђура Јакшић, Јован Јовановић Змај, Ђорђе Марковић Кодер, Лаза Костић, Јован Грчић Миленко, Коста Трифковић и Стојан Новаковић.

2.2. Напореда са Миодрагом Поповићем или непосредно након њега, веома утемељена и исцрпна периодизацијска одређења епохе романтизма у српској књижевности урадио је Драгиша Живковић. У више текстова, који су касније укључени у изучавање европских оквира српске књижевности, Живковић се бавио питањима периодизације нове српске књижевности (18-20. вијек), а у оквиру тога и периодизацијом епохе романтизма. Ради се о сљедећим расправама: „Две стилске црте српског романтизма” (ЖИВКОВИЋ 1959: 49-66), „Теоријски нацрт за историјско-књижевну периодизацију” (ЖИВКОВИЋ 1965: 1-15), „Скерлићева подела нове српске књижевности на периоде” (ЖИВКОВИЋ 1969: 113-121), „Периодизација српске књижевности XVIII-XX века” (ЖИВКОВИЋ 1972: 309-325), „Типолошке особине романтизма у српској књижевности” (ЖИВКОВИЋ 1977: 269-276) и „Период романтизма у српској књижевности” (ЖИВКОВИЋ 1980: 201-235).

Живковић полази од становишта да нова периодизација српске књижевности 18-20. вијека мора да почива на концептима модерне књижевне историографије, а то значи „на интерпретацији књижевних дела и на креативном споју стилског и историјског принципа” (ЖИВКОВИЋ 1982/2: 325). Руковођен оваквим теоријским принципима, Живковић је указао на прецизне временске границе епохе романтизма, која је по његовом мишљењу трајала од 1814. до 1880. године, а двије фазе: „Рестаурацијска књижевност (бидермајер и либерална књижевност)” (1814-1830-1848) и „Национални романтизам” (1814-1880). Из наведеног је очигледно Живковићево настојање да епоху романтизма у српској књижевности сагледа као широку стилску формацију 19. вијека, у којој су препознатљиви специфични развојни „дисконтинуитети” и „преклапања”, тако да су у почетним деценијама (1814-1848), снажно биле присутне предромантичарске стилске тенденције (просвећеност, класицизам, сентиментализам), док су у завршним деценијама (1860-1880) значајно мјесто заузеле постромантичарске, тј. реалистичке стилске црте.

У наведеном периодизацијском приступу Драгише Живковића, као и распореду тумачених писаца и дјела, препознаје се доста сродности са претходно изложеном Скерлићевом и Поповићевом концепцијом. У прелазном периоду који је Живковић назвао „рестаурацијска књижевност (бидермајер и либерлана књижевност)”, наведена су имена слједећих писаца: Димитрије Давидовић, Георгије Магарашевић, Јован Стејић, Јован Суботић, Никанор Грујић, Васа Живковић, Богобој Атанацковић, Никола Боројовић, Јован Стерија Поповић и Јован Илић. У периоду који је Живковић назвао „национални романтизам” издвојени су писци: Вук Караџић, Сарајлија, Прота Матеја Ненадовић, Филип Вишњић, Тешан Подруговић, Његош, Бранко Радичевић, Стефан Митров Љубиша, Змај, Јован Грчић Миленко, Милан Ђ. Милићевић, Милорад Поповић Шапчанин, Ђура Јакшић, Лаза Костић, Светислав Вуловић и Стојан Новаковић.

Интересантне су свакако и граничне године које Живковић издваја као важне датуме у епоси српског романтизма. Пошто се епоха романтизма везује за идеју „националне романтике”, која се најприје исказала у дјелу Вука Караџића, онда је разумљиво да се као почетна година узима 1814. када су изашле *Писменица сербскога језика* и *Мала простонародња славно-носербска пјеснарица*. Као међудатум издвојена је година 1830. која се везује за појаву првих великих комедија Јована Стерије Поповића (*Лажа и паралажа*), тј. за установљење бидермајерске стилске формације у српској књижевности, док се као завршна година „рестаурацијске књижевности” издваја револуционарна 1848. година. Интересантно је да као завршну годину „националног романтизма”, Живковић узима 1880. годину и образлаже је класно-социјалним критеријумима. По Живковићевом увјерењу „национални романтизам” последице 1870. године „губи своју функцију и скреће у правцу реалистичких књижевних тежњи и позитивистичко-сцијентистичких идејних токова”, а тај процес своје „видљиве и индикативне манифестације” остварује у „формирању трију политичких странака у Србији 1881. године (либералне, напредњачке и радикалске)” (ЖИВКОВИЋ 1980: 213).

2.3. Цјеловиту периодизацију епохе романтизма у српској књижевности урадио је Јован Деретић у *Историји српске књижевности* (1983), а касније и у поновљеним, скраћеним или проширеним, издањима ове књиге. Наслањајући се на периодизацијске оквире Јована Скерлића, Миодрага Поповића и Драгише Живковића, Деретић је епоху романтизма у српској књижевности практично сагледао кроз три развојне фазе: „Предромантизам” или „Књижевност Вуковог доба”, „Романтизам 40-тих година” или „Бранково доба” и „Романтизам 60-тих година” или „Омладинско доба” (ДЕРЕТИЋ 1983: 250-253; 306-307). Деретић, при свему томе, није прибјегавао строгим временским границама епохе романтизма, нити границама између појединих њених фаза, али

је свакако указао на генерацијску и стилско-поетичку блискост писаца који су стварали у двадесетим и тридесетим, у четрдесетим и педесетим, као и шездесетим и седамдесетим годинама 19. вијека. Деретић у самој *Историји српске књижевности* није посебно појашњавао теоријска начела којима се руководио приликом израде периодизације цјелокупне српске књижевности, па самим тим и епохе романтизма. Урадио је то накнадно у расправи „Периодизација српске књижевности” (ДЕРЕТИЋ 1985: 387-436), када је указао на синтезу књижевноисторијског и културноисторијског са типолошко-жанровским и стилско-формацијским критеријумом.

У предромантичарској фази која је у великој мјери подударна са оним скерлићевским „прелазним” раздобљем под насловом „Од рационализма ка романтизму”, средишње мјесто у Деретићевој систематизацији припада Вуку Караџићу, а поред њега обухваћени су и Сима Милутиновић Сарајлија, Прота Матеја Ненадовић, Петар II Петровић Његош. Раздобље или епоху романтизма у српској књижевности, Деретић сагледава кроз двије фазе. „Романтизам 40-тих година” обиљежило је пјесништво Бранка Радичевића, филолошки рад Ђуре Даничића, као и књижевни рад Богобоја Атанацковића, Љубомира Ненадовића, Васе Живковића, Јована Суботића, Јована Илића и Јована Ристића. „Романтизам 60-тих година” обиљежили су пјесници „Омладинског доба”: Јован Јовановић Змај, Ђура Јакшић, Лаза Костић, али и комедиограф Коста Трифковић, те пјесници Стеван Владислав Каћански, Ђорђе Марковић Кодер, Јован Грчић Миленко, Коста Руварац, приповједач Милорад Поповић Шапчанин, као и филолог и писац Стојан Новаковић.

3.0. Периодизацијско сагледавање епохе/периода/раздобља романтизма у српској књижевности јасно указује на анахроно и напоредно трајање, те мијешање различитих стилских формација у српској књижевности прве половине 19. вијека (просветитељство, класицизам, сентиментализам) са раним романтизмом, да би средином 19. вијека, од 40-тих до 70-тих година, романтизам представљао доминантну стилску формацију. У завршним деценијама 19. вијека романтизам је био још увијек снажно присутан, објављена су и нека незаобилазна Јакшићева, Змајева или Костићева дјела, али и значајно потиснут у други план актуелног књижевног живота пред доминацијом реалистичке стилске формације.

На основу увида у доминантне досадашње периодизације епохе романтизма у српској књижевности (Скерлић, Поповић, Живковић, Деретић), можемо извести сљедећи закључак. Романтизам можемо посматрати кроз три књижевноисторијске и стилско-типолошке фазе: прву фазу можемо назвати „Рани романтизам” или „Романтизам 20-тих и 30-тих година” или „Вуково доба”, а била је у доминантном знаку Вукове књижевне и језичке

реформе и књижевног дјела Петра II Петровића Његоша; другу фазу можемо назвати „Романтизам 40-тих година” или „Бранково доба”, а била је у знаку пјесничког рада Бранка Радичевића; док трећу фазу можемо назвати „Романтизам 60-тих година” или „Омладинско доба”, које је било у знаку пјесничког рада Јована Јовановића Змаја, Ђуре Јакшића и Лазе Костића.

Цитирана литература

- ДЕРЕТИЋ 1983: Јован Деретић, *Историја српске књижевности*, Нолит, Београд, стр. 250-253; 306-307.
- ДЕРЕТИЋ 1985: Јован Деретић, „Периодизација српске књижевности”, *Књижевна историја*, број 69-70, Београд, стр. 387-436.
- ЖИВКОВИЋ 1959: Драгиша Живковић, „Две стилске црте српског романтизма”, *Умјетност ријечи*, број 1-4, Загреб, стр. 49-66.
- ЖИВКОВИЋ 1965: Драгиша Живковић, „Теоријски нацрт за историјскокњижевну периодизацију”, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, књ. XXXI, св. 1-2, Београд, стр. 1-15.
- ЖИВКОВИЋ 1969: Драгиша Живковић, „Скерлићева подела нове српске књижевности на периоде”, *Јовану Скерлићу у спомен, 1914-1964*, зборник радова, Београд, стр. 113-121.
- ЖИВКОВИЋ 1970: Драгиша Живковић, „Скерлићева подела нове српске књижевности на периоде”, *Европски оквири српске књижевности*, Просвета, Београд, стр. 351-364.
- ЖИВКОВИЋ 1972: Драгиша Живковић, „Периодизација српске књижевности XVIII-XX века”, *Летопис Матице српске*, књ. 410, св. 4, Нови Сад, стр. 309-325.
- ЖИВКОВИЋ 1977: Драгиша Живковић, „Типолошке особине романтизма у српској књижевности”, *Летопис Матице српске*, књ. 420, св. 3, Нови Сад, стр. 269-276.
- ЖИВКОВИЋ 1980: Драгиша Живковић, „Период романтизма у српској књижевности”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. XXVIII, св. 2, Нови Сад, стр. 201-235.
- ЖИВКОВИЋ 1982/1: Драгиша Живковић, „Типолошке особине романтизма у српској књижевности”, *Европски оквири српске књижевности III*, Просвета, Београд, стр. 161-172.
- ЖИВКОВИЋ 1982/2: Драгиша Живковић, „Периодизација српске књижевности XVIII-XX века”, *Европски оквири српске књижевности III*, Просвета, Београд, стр. 315-336.
- FLAKER 1986: Aleksandar Flaker, „Romantizam”, *Stilske formacije*, drugo izdanje, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb

- МАРКОВИЋ 1987: Светозар Марковић, „Певање и мишљење”, *Светозар Марковић и критичари реализма*, приредио: Предраг Протић, Српска књижевна критика, књига 5, Матица српска-Институт за књижевност и уметност, Нови Сад-Београд, стр. 51-60.
- НОВАКОВИЋ 1871: Стојан Новаковић, *Историја српске књижевности: преглед урађен за школску потребу с једним литографисаним снимком*, друго са свим прерађено издање, Издање и штампа Државне штампарије, Београд, стр. 172-218; 220-276; 277-294.
- ПОПОВИЋ 1985/1: Миодраг Поповић, *Историја српске књижевности-Романтизам*, књига прва, Завод за уџбенике, Београд.
- ПОПОВИЋ 1985/2: Миодраг Поповић, *Историја српске књижевности-Романтизам*, књига друга, Завод за уџбенике, Београд.
- СКЕРЛИЋ 1964: Јован Скерлић, „Подела нове српске књижевности на периоде”, *Лисци и књиге I*, Сабрана дела Јована Скерлића, књига прва, редактори: Мухсин Ризвић и Мидхат Бегић, Просвета, Београд, стр. 27-54.
- СКЕРЛИЋ 1967: Јован Скерлић, *Историја нове српске књижевности*, Сабрана дела Јована Скерлића, књига тринаеста, редактор: Радојка Радуловић, Просвета, Београд.

Goran M. Maksimović

THE PERIODIZATION OF ROMANTICISM IN SERBIAN LITERATURE

The paper examines different procedures of periodization when it comes to Romanticism in Serbian literature. Namely, what is examined is the dominance of the philological concept of the periodization of the new Serbian literature (Stojan Novaković, Jovan Grčić, Andra Gavrilović), until the appearance of Jovan Skerlić's literary periodic periodization, followed by later periodizations by Miodrag Popović, Dragiša Živković and Jovan Deretić. There are two periodisation criteria: literary and stylistic-formation, as well as three basic meanings of the notion of the Romantic, as an „aesthetic category” based on the study of the relationship between the work of art and the emotions, as a historically unrealistic creative „method” present in art from ancient times to the present, as well as dominant „stylistic formations” from the middle of the 19th century, which manifested itself as a poetics-related „literary period” of Romanticism.

Key words: Serbian literature, Romanticism, periodization, literary-historical approach, stylistic formations